

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Mielekästä vapaa-aikaa, kavereita ja koordinaatiota

Harrastamisen Suomen mallin arviointi

Tulosten esittely 24.5.2023
Tanja Laimi

HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLI

Harrastamisen Suomen mallin arviointi

- Arviointi toteutettiin OKM:n tilauksesta maksullisena palvelutoimintana
- Toteutettiin ajalla 1.9.2022–30.3.2023.
- Arvioinnin tulokset julkaistiin 25.4.2023.
- Julkistamistilaisuudesta löytyy tallenne.
- Lisätietoa: <https://urly.fi/39sD>

Harrastamisen Suomen malli

Paikallinen toiminta

Mallin toimivuuden kannalta on keskeistä:

- Yhteinen tahtotila
- Selkeä toimintamalli ja fokus
- Toiminnan hyötyjen esille tuominen
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- Sitoutuneet toimijat
- Kuntien erilaisten mahdollisuuksien kartoittaminen
- Toiminnan jatkuvuus

Lasten ja nuorten mielestä harrastamisessa on parasta:

- Laadukas ja mieluisa tekeminen
- Paineettomuus
- Yhteisöllisyys
- Mukava, osaava ja osallistava ohjaaja

Toiminnassa olisi hyvä kehittää:

- Harrastustoiminnan ja koulun yhteistyötä
- Toiminnan lähtökohtaista saavutettavuutta ja esteettömyyttä
- Lasten ja nuorten toiveiden ja mielipiteiden kuulemista arjessa
- Harrastusta kaipaavien aktiivista löytämistä
- Harrastusten monipuolisuutta ja joustavuutta

"Valitsin [harrastuksen] ettei joka päivä tarvits mennä kotiin ja pelata ja katsoa ja tehdä läksyjä vaan olis jotain tekemistäkin! Se on tylsää joskus yksin ja kun tässä on monta ihmistä niin monen kanssa on hyvä tehdä, yksin on tylsää." (Alakoulun oppilas)

Tutustu arviointiin ja lue koko raportti: <https://urly.fi/37uL>

KANSALLINEN KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIO
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Harrastamisen Suomen malli

Kansallinen ohjaus

Mallilla on mahdollisuus saavuttaa erityisesti niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole ollut aiemmin mahdollisuutta harrastaa tai kokemusta harrastamisen mielekkyydestä.

Jatkossa olisi hyvä tarkentaa:

- Mitä harrastamisella tarkoitetaan mallissa?
- Mikä rooli omaehtoisella harrastamisella on?
- Mikä on mallin yhteys muuhun harrastustoimintaan?
- Mikä on mallin paikka harrastuskentällä muiden toimijoiden rinnalla ja tavoite sen sisällä?
- Mikä on mallin päätavoite? Onko se toteutettavissa?

Kehitystyössä huomioon otettavaa:

- Kansallisen ilmoittautumisjärjestelmän tarpeen kartoitus
- Koululaiskyselyn toimivuus täsmällisen tiedon tuottajana
- Harrastajien ja harrastamattomien määrän selvittäminen
- Toimintaympäristön huomioon ottavien poikkeuksien salliminen
- Yhdenvertaisen harrastamisen mahdollisuuden vahvistaminen
- Pitkällä aikavälillä mallin lainsäädännöllisen pohjan tarkasteleminen

"Harrastaminen ja ryhmät tukevat suoraan lapsia ja nuoria. Tuki edesauttaa syrjäytymisen ehkäisyä. Tätä hanketta kannattaa jatkaa ja kehittää." (Huoltaja)

Tutustu arviointiin ja lue koko raportti: <https://urly.fi/37uL>

KANSALLINEN KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIO
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Karvin kehittävä arviointi

- Arvioinnissa korostettiin kehittävän arvioinnin periaatteita
- Karvin arviointi on osallistavaa ja vuorovaikutteista
- Keskiössä arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välinen luottamus sekä toimijatahon vastuu toiminnan kehittämistä
- Osallistujat saivat ulkopuolista palautetta toimintansa vahvuuksista, kehittämiskohteista ja hyvistä käytänteistä
- Tuettiin paikallista vaikuttavuutta ja muutosta jo arvioinnin aikana

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Tietoa arvioinnista

Arvioinnin teemat

Mallin tavoitteiden toteutuminen

- Hyvinvoinnin lisääminen
- Mieluisa ja maksuton harrastus jokaiselle koulupäivän yhteydessä
- Turvallisen ja merkityksellisen vapaa-ajan tukeminen sekä yksinäisyyden ehkäisy
- Uusien taitojen oppiminen ja uusien kavereiden saaminen
- Perheiden tukeminen, ilta-aikojen vapauttaminen
- Harrastamisen yhdenvertaisuuden edistäminen

Mallin harrastusten merkitys lapsille ja nuorille

- Vaikutus vapaa-aikaan
- Juurtuminen arkeen

Lasten ja nuorten osallisuus toiminnan järjestämisessä ja kehittämisessä

Mallin toimivuus huoltajien, koulujen, harrastusten järjestäjien, kuntien ja paikallisten toimijaverkostojen näkökulmasta

Arvioinnin aikataulu

Toiminto	Ajankohta	Toimenpiteiden kuvaus
Tarjouksen valmistelu, arvioinnin tavoitteiden kirkastaminen tilaajan kanssa	Touko–syyskuu 2022	<ul style="list-style-type: none">• Tilaajan kuuleminen• Arviointikysymysten täsmentäminen• Tarkennetun hankesuunnitelman laatiminen
Alkukartoituksen tekeminen ja arvioinnin aloitus	Syys–lokakuu 2022	<ul style="list-style-type: none">• Koululaiskyselyn vaihtuvien kysymysten työstäminen yhdessä tilaajan kanssa• Arviointiryhmän jäsenten valinta• Tausta-aineistoon perehtyminen• Näytekuntien valinta, haastattelujen ja vierailujärjestelyjen suunnittelu• Fokusryhmähaastattelut
Tiedonkeruu	Marraskuu 2022–tammikuu 2023	<ul style="list-style-type: none">• Koululaiskyselyn tulokset• Haastatteluvierailut näytekuntiin
Raportointi	Helmi–maaliskuu 2023	<ul style="list-style-type: none">• Raportin viimeistely• Taitto
Valmis raportti	Maaliskuu 2023	<ul style="list-style-type: none">• Loppuraportti, joka sisältää suositukset Harrastamisen Suomen mallin kehittämisen tueksi• Tulosten julkistus

- **Nopeatempoinen arviointi**
- **Tiedolle suuri tarve kehittämistyötä, politiikkakevättä ja mallin seuraavaa kautta varten**
- **Lasten ja nuorten kokemukset korostettuna**

Tiedonkeruu

- Arviointivierailut kohdistuivat kuuteen eri kuntaan (1/AVI-alue), joilla myönteisiä kokemuksia
 - Hyvien käytäntöjen ja kokemusten levittämistä
 - Näytekunnilla silti omat haasteensa esim. pitkien etäisyyksien, julkisten kulkuvälineiden puutteen tai kunnan oman toimintaympäristön kanssa

TAULUKKO 1. Näytekuntien väkiluvut ja avustusmäärät

	Kunnan väkiluku (2021)	Kunnan avustusmäärä (2022)
Kunta 1	Yli 120 000	Yli 250 000 €
Kunta 2	60 000–120 000	Yli 100 000 €
Kunta 3	24 000–60 000	Yli 100 000 €
Kunta 4	20 000–24 000	Yli 100 000 €
Kunta 5	10 000–20 000	Yli 70 000 €
Kunta 6	6 000–10 000	Yli 50 000 €

Tiedonkeruun kokonaisuus

- **Kuulemistilaisuudet:**
 - Aluehallintovirastojen virkahenkilöiden kanssa keskustelut avustusten hakemisesta ja rahoituksesta
 - Teemallisesti laajemmat keskustelut Kansalaisopistojen liiton, Kuntaliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Suomen Olympiakomitean edustajien kanssa
- **Arvioinnin näytekunnissa tavattiin 88 peruskoulun oppilasta ja kuultiin 67 paikallista toimijaa. Lisäksi tehtiin yhdessä kunnassa huoltajien kysely, 43 vastausta.**
- **Haastatellut tahot kunnan tilanteen mukaan:**
 - Koulutuksen järjestäjien edustaja(t), Harrastamisen Suomen malli -koordinaattori(t), harrastuksen järjestäjä(t), perusopetuksen rehtori(t)/opettaja(t), perusopetuksen HSM-toiminnassa mukana olleet oppilaat, vanhempainyhdistykset/huoltajat
- **Arviointiaineisto** muodostui lisäksi mallin toimintakausien aikana tuotetuista itsearviointi-, seuranta- ja tutkimusaineistoista ja näytekuntien itse tuottamista materiaaleista. Arvioinnissa hyödynnettiin Koululaiskyselyä (2022) sekä aikaisempien oppilaille ja kunnille tehtyjen tiedonkeruiden aineistoja.
- **HSM-harrastukset** vaihtelivat futsalista askarteluun. Erityisen suosittuja olivat kuntosali ja parkour. Harrastuksissa oli myös monenlaisia monialaisia harrastuksia tai uudenlaisia, luovia harrastusmuotoja.

Arvioinnin luotettavuus

- **Varmistettu tekemällä yhteistyötä ja käymällä keskusteluja niin fokusryhmän, tilaajan, arviointiryhmän kuin Karvin henkilöstön kanssa**
 - Näytekantien valinta ja aineiston keräämisen osuvuus
 - Eettisten periaatteiden toteutuminen
 - Tulosten uskottavuus
 - Kehittävän arvioinnin periaatteet
- **On kuitenkin hyvä huomioida käytetyn aineiston luonne**
 - Ei voida puhua yleistettävyydestä, mikä on huomioitu raportissa
 - Katsaus mallin toimintaan, mutta ei mahdollista mallia koskevia kansallisia yleistyksiä
- **Kansallisesti yleistettävien johtopäätösten tekeminen vaatisi laajempaa arviointia tai tutkimusta**

Haastattelut

- **Haastatteluissa hyödynnettiin Ylen Pikku Kakkosen kommunikaatiokortteja, joita käytettiin kuvailemaan keskustelun aihetta. Tarkoituksena:**
 - Antaa haastateltaville aikaa ajatella
 - Mahdollisuus avata ääni korttien avulla
 - Vähentää ryhmäpainetta
 - Päästä kiinni aiheisiin, joista jatkettiin keskustelua haastattelun aikana
- **Asiantuntijan rooli lapsella itsellään, jokainen sai valita oman osallistumisensa määrän ja luonteen**
- **Mahdollisuus palata takaisin oppitunnille tai harrastuksen pariin**
- **Ryhmäkoko vaihteli 1–12 oppilaan välillä, keskimäärin 4–6 oppilasta**

Arviointiryhmä

- **Katja Rajala, tutkija, Likes, Jyväskylän ammattikorkeakoulu**
- **Elina Stenvall, erityisasiantuntija SOS-Lapsikylä**
- **Tanja Laimi, arviointiasiantuntija, Karvi**
- **Aino Pusa, arviointiasiantuntija, Karvi**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kehittämissuosituks ja tulokset

Paikallinen taso

Malliin hakeutuminen

- **Kunnilla hyvin vaihtelevat toimintaympäristöt – myös kuntien sisällä tilanne vaihtelee paljon**
 - Esim. keskus koulu - kylä koulu
- **Isompia rahoituksen saaneita kuntia sitoo kilpailutuslainsäädäntö**
 - Niin suora kuin käännteinen kilpailutus tuo toimijat samalle viivalle
 - Toisaalta vaatii toimijalta paljon töitä, ilman varmuutta toimintaan pääsystä
- **Koordinaattorien verkostot ja aktiivinen etsintä silti tarpeellista toiveiden toteuttamiseksi**
- **Joustavuutta toivotaan lisää toiminnan järjestämisen ja palkkioiden raameihin**

Mallin rahoitus ja jatkuvuus

- **Suuremmalle rahoitukselle on tarvetta**
- **Saatu avustus usein haettua pienempi**
 - Mistä leikataan?
- **Toisaalta rahoituksen käytössä joustoa: kunta voi järjestää erillisiä kuljetuksia, tarjota välipalaa, luopua tarpeen vaatiessa minimiosallistujamäärästä... Lisää paikallista vaikuttavuutta**
- **Päällekkäiset rahoitukset helposti sekavia**

[Kunta] päätti nyt olla hakematta sitä koulujen kerhoavustusta, jonka ministeriö voisi mun mielestä lopettaa ja yhdistää tähän samaan, koska tää on niin selvä päällekkäisyys ja aivan typerä juttu ja sekottaa kauheasti. (Koordinaattorit)

Yhteistyöverkostot kunnan sisällä ovat merkityksellisiä laadukkaan toiminnan kannalta. Kunnan eri toimijoiden monipuoliset mahdollisuudet pitää kartoittaa

- **Koordinaatio on haastava palapeli, jossa verkostot ja kunnan tilanteen tunteminen ovat suuressa asemassa**
- **Mahdollisuudet voivat olla kunnassa ajateltua monipuolisemmat**
- **Toimiva yhteistyö voi auttaa seuroja, yhdistyksiä tai muita toimijoita laajentamaan toimintaansa**
- **Läpinäkyvyys ja toiminnan julkisuus tärkeää**
- **Kaikille kiinnostuneille mahdollisuus hakeutua järjestäjäksi**

Harrastustoiminnan ja koulun yhteistyötä on kehitettävä

- **Koulujen sitoutuminen mallin toimintaan vaihtelevaa**
- **Mallin tärkeyden tunnustaminen kuntatasolla ei auta, jos yhteistyö koulun kanssa ei toimi**
 - Oppilaiden mielipiteiden kuuleminen, tilavaraukset, lukujärjestykset
 - Harrastukset voivat viivästyä viikoilla tai koulu jää ilman harrastuksia
- **Mallin näkyvyys koululla myös tärkeää osallistumisen edistämiseksi**

Paljon puhuttu siitä, että suurin pullonkaula on koulut. Monet asiat ovat rehtoreiden takana ja he ovat hyvin ylityöllistettyjä. Tehty linjaus, että jos marraskuussa rehtori reagoi viestiin, joka on lähetetty kesäkuussa, ei siihen voida enää toimia. (Koordinaattorit)

Se on niin yhdessä tän koulun kanssa. Kun me tiedetään, että joku kerho alkaa alakerrasta ja tiedetään että joku lapsi pitäisi viedä sinne sieltä tunnilta, niin ollaan alusta asti tähdennetty, että me ollaan täällä koulun sisällä töissä, että sellaista joustavuutta että joku saattaa oppilaan. Sellainen ystävällisyys ja ajattelu, että se [Harrastamisen Suomen mallin toiminta] kuuluu siihen kouluun. (Koulun toimija/ ohjaaja)

Etsivää harrastustoimintaa ja harrastusta kaipaavien löytämistä pitää painottaa enemmän

- Tiedetäänkö ryhmissä harrastavista ja niiden ulkopuolelle jäävistä tarpeeksi?
- Rajalliset resurssit haluttaisiin kohdistaa heille, jolla suurin tarve
- Tiedon puutteen takia toiminta enemmän pistemäistä ja tarpeen vaatiessa
- Pienemmissä kunnissa yksittäisten oppilaskohtaamisten yhteydessä toteutettavaa

Mahdollisimman matala kynnys, että lapset (suunnattu toiminta alakouluikäisille) saavat luotettavan aikuisen, josta on helppo ottaa kiinni ja pystytään auttamaan lapsia harrastustoiminnan aloittamisen kanssa. Räätelöidään, onko yksilökohtaista tukea, ryhmätoimintaa vai ohjataanko suoraan harrastamisen pariin. (Etsivä harrastustoiminta)

Me tehdään yhteistyötä kuraattorien kanssa ja kouluterveydenhoitajan kanssa. Siellä ne ehdottaa jos tulee jotain sellasta vastaan, lapsia tai nuoria joilla ei ole harrastuksia. -- Oppilashuollossa sisäänrakennettuna. (Ohjausryhmä)

Hyvinvoinnin lisääminen

- Nähtiin hyvinvointia lisäävänä toimintana
- Ennaltaehkäisevää, positiivinen lisä koulupäivän jatkeeksi
- Moniammatillisesta yhteistyöstä olemassa toimintamalleja
- Käytetään esim. yksinäisyyden ja kaverien puutteen vähentämiseksi, toiveena löytää oma yhteisö harrastuksesta
- Konkreettisia vaikutuksia: liikkumisesta punaiset posket, arkojen oppilaiden rohkaistuminen, yleinen innokkuus toimintaa kohtaan, levottomuuden väheneminen koulussa ja vapaa-ajalla...

Hirveän hyvä, kun tämä on tällaista keskitettyä. On hyvä kun tuolla oppilashuollossakin työskentelevälle tulee vastaan että lapsella ei ole kavereita, ei harrastuksia, voi kertoa että on tällaisia kerhoja, tarvittaessa voi koordinaattorille soittaa ja kysyä onko tilaa. Ja alkaa räätälöimään. Hyvinvointiasiana tosi hyvä tämä asia. Tosi tärkeä ehdottomasti. (Ohjausryhmän edustaja)

Toisaalta mä oon täällä koulun puolella myös sitten niinku tiimin vetäjänä siis vedän sitä oppilaan hyvinvointi-tiimiä ja nekin linkittyy tosi hyvin sitten. Että se mitä me mietitään siellä että mitkä on hyviä juttuja meidän lapsille täällä koulussa [Harrastamisen Suomen malli] on se yks osa-alue siitä sitten. Se on todellakin sitä hyvinvointia! Se on aika mahottoman tärkeätä! (Koulun vastuuopettaja)

Harrastusten saavutettavuutta tulee lisätä kunnissa

- Näytekunnissa tunnistettiin tarve tarjota harrastuksia kaikille, suuri tarve esim. toimintarajoitteisilla lapsilla
- Harrastamisen hyödyllisyydestä oltiin tietoisia esim. tutkimustiedon kautta
- Harrastaminen nähtiin lähtökohtaisesti esteettömänä. Saavutettava toiminta oli kuitenkin vielä usein tarpeen vaatiessa toteutettavaa ja tarvetta olisi paljon enemmän kuin pystytään tarjoamaan
- Erityisen tuen, pidennetyn perusopetuksen oppilaille usein omaa harrastustoimintaa
- Havainto siitä, että lukuvuoden vaihtuessa voidaan siirtyä muihin harrastusryhmiin
 - ”Opittu harrastamaan”
 - *Ovat uskaltaneet lähteä kokeilemaan rohkeasti sinne [muihin harrastuksiin]. Jos mietitään tällaista erityisryhmille kohdistettua ryhmää niin se voi oikeasti rohkaista siihen että lähdetään testailemaan vaikka mitä muuta.* (Koordinaattori)
- Rahoitusta voidaan käyttää avustajien kuluihin - tarve voi kuitenkin vähentyä harrastuksessa olemisen myötä
- Aina ohjaaja ei saa tietoa erityisistä tarpeista
- Myös epäselvä/vähäinen viestintä, kielimuuri tai tietoteknisten taitojen puute voi olla esteenä.
 - Osallistumisen takeena ei voi olla huoltajan aktiivisuus tai lapsen itsenäinen toiminta.

Lasten ja nuorten osallisuutta mallin parissa tulee lisätä vielä enemmän

- **Mahdollisuus hyödyntää koulussa jo valmiina olevia rakenteita (esim. tukioppilaat)**
- **Osallistujissa paljon niitä, jotka muuten osallistuvat aktiivisesti ja kokevat harrastamisen mieluisaksi vapaa-ajaksi**
- **Toivekyselyssä ymmärretään toiveiden toteuttamisen rajallisuus**
- **Kyselyjä merkittävämpää harrastuskerhojen sisältöihin vaikuttaminen**
 - *Kyllähän siellä saa toivoa mutta kyllä ohjaaja suuren osan sitten päättää. Toiveet menee yleensä läpi. Ohjaaja teki alustavasti ohjelman, mutta nyt ollaan yhdessä muokattu sitä. Saa aina toivoa jotain siihen. -- Saatiin syksyn alussa toivoa jokaiselle kerralle jotakin ja ohjaaja sitten laittaa niitä järkevästi, että milloin tehdään mitäkin. (Yläkoulun oppilaat)*

Lasten ja nuorten toiveita ja mielipiteitä kuullessa tulee käyttää rohkeasti erilaisia keinoja

- **Mielipiteiden kuuleminen arjessa koettiin usein tärkeäksi**
- **Ohjaajille ei aina maksettu suunnitteluajasta: ajatus suunnittelusta yhdessä**
 - Osa toteutti vahvasti osallisuutta, osa koki sen olevan mahdotonta, jos halusi laadukasta toimintaa
 - *Lasten kanssa tehdään yhdessä kerhorunko, otetaan toiveet, jätetään kauden varrelle hetkiä jolloin voi olla siinä ajankohtaisia toiveita. Lasten toivomusten kuuleminen on koko ajan olemassa. Silti pitää tehdä [monenlaisia järjestelyjä etukäteen]... Jos kaikkia näitä tekisi lasten kanssa yhdessä, jäisi hyvin lyhyeksi varsinainen kerhoaika. Mitä pienempiä ovat, sitä enemmän pitää suunnitella etukäteen. Isommat taas voivat etsiä itse malleja jne. ja katsoa, mitä haluavat toteuttaa.* (Harrastuksen järjestäjä)
- **Toiveisiin haluttaisiin reagoida paremmin**
 - *Paikalleen ei voi kyllä jäädä seisomaan. Ensi vuonna voi olla ihan toisinpäin. Mut ohjaaja sitten hoitaa sen mukaan mitä lapset ja nuoret sanoo, ne voi muuttua ihan joksikin muuksi. Nuorissa on se, että pitäisi sekunnissa tapahtua jos jotain pyydetään. Alkaa heti tänään.* (Koordinaattori)
- **Pitää ottaa huomioon uudet toiveet, mutta toisaalta myös tarjota vaihtoehtoja**

Lasten ja nuorten palaute toiminnasta I

- **Harrastamisessa tärkeää laadukas toiminta, vaikuttamisenmahdollisuus, rento yhdessä tekeminen sekä mukava ja osaava ohjaaja**
 - *Jos siel on jotain mistä ei tykkää tai jos on sellasta, niin ei sinne sit tarvii mennä. Et jos on joku josta on eri mieltä niin sit vaan laittaa sinne viestiä ettei tuu. (Yläkoulun oppilas)*
 - *No ehkä kun siellä on kiva ryhmähenki ja kun tehdään yhdessä just jotain kivoi juttui. (Alakoulun oppilas)*
 - *Koska sit kun harrastaa jotain muutakin niin nää on sellasii rennompia. Ei just tarvii olla semmonen. Niinkun [toisessa, omassa harrastuksessa] pitää olla semmonen. Se on just semmonen kiva et on sellanen rennempi. (Alakoulun oppilas)*
 - *Riidellään open kanssa. Kun me halutaan jutella ja se sanoo että pitää olla hiljaa. (Alakoulun oppilas)*
 - *Me ollaan aina oottamassa siellä sitä opea. Mun ohjaajan nimi on [nimi]. Se ei ole kortin miehen näköinen, sillä on enemmän joku punainen jalkapallopaita ja se on blondi. Ja se yleensä tulee tuolta ja me huudetaan että 'Tuu nopeampaa!' (Alakoulun oppilas)*
 - *Joo siis siellähän oli sijainen viime viikolla, jätettiin väliin kun siellä oli sijainen. Se on aika iso juttu. Me oltiin kerran ja siellä oli se sijainen, ja se ei just ollut, silleen se ei rupertellut kauheesti. Ei ollut niin mukava. Jätettiin sit väliin. Se puhuu vaan aikalailla siitä ite, niinkun siitä liikkeestä missä oltiin ja siitä, mihin se vaikuttaa, eikä juteltu. Sen toisen kanssa ollaan juteltu, kaikista sarjoista ja leffoista ja muista. ... On aikalailla tärkeetä että pystyy puhumaan muustakin. Jos pysyy vaan yhdessä asiassa niin tulee tylsää. (Yläkoulun oppilas)*

Lasten ja nuorten palaute toiminnasta II

- **Vuorovaikutusta ohjaajien kanssa arvostetaan paljon**
 - *Ainakin sen [harrastuksen] ohjaaja on silleen kiva että se myös juttelee samalla ja just tosi paljon kiertelee siel ja auttaa. Juttelee myös yleisesti, esim. koulupäivästä tai muusta. (Yläkoulun oppilas)*
 - *Juttelevat meidän kanssa joskus. Meidän kerhossa ohjaaja kertoo esimerkiksi lomastaan ja mitä he on tekemässä joululomalla. Ja kysyy mitä me tehdään joululomalla. (Alakoulun oppilas)*
- **Uusien asioiden kokeileminen tärkeää**
 - *En mä ehkä ens vuonna [jatka harrastuksessa]. Haluaisin vaihtaa, kokeilla jotain muuta. En oo miettinyt mitä muuta. Jos tulee uusi viesti mitä kaikkee tällasta on niin valitsen sieltä. (Yläkoulun oppilas)*
- **Iloista tekemistä ja onnistumisen kokemuksia**
 - *Se on niinku sellanen kiva harrastus mitä odottaa viikolla. (Alakoulun oppilas)*
 - *Pääsee sosialisoitumaan ja sitten on ainakin viikolla jotain mitä oottaa. (Yläkoulun oppilas)*
 - *Parkour on kivaa kun siinä aina oppii ja kehittyy. Siinä ei oo mitään tylsää vaan hauskaa. Joskus voi pelottaa jos kaatuu kun pitää hypätä tästä asti. Jos olisi lattialla niin ei mitään mut jos on korkeassa paikassa voi pelottaa että sä tiput. (Alakoulun oppilas)*

Harrastusten joustavuutta ei tule pelätä

- **Yläkouluikäisten tavoittaminen on yleinen haaste**
- **Tarvetta harrastamisen helppoudelle ja matalalle kynnykselle, jopa kynnyksettömyydelle**
- **Tarvetta ”hengailulle”, ”höntsälle”, ”chillaukselle”**
- **Ei olla valmiina liian sitovaan harrastukseen**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kehittämissuosituks ja tulokset

Kansallinen taso

Harrastamisen Suomen mallille pitää löytää oma paikka harrastuskentällä muiden toimijoiden rinnalla ja tavoite sen sisällä

- **Jatkopolku muuhun harrastamiseen ei ole vielä selkeä**
 - ”Sisäänheiton” mahdollisuus
 - Mainostamisessa tasapainoilua
- **Harrastuksen järjestäjillä huolta, että kokeilemistyypisistä harrastamisesta hankala löytää jatkopolulle**
- **Toiminta voi vaihtua joka vuosi toiveiden muuttuessa, jatkuvuuden haaste**
- **Kilpailuasetelma huolestuttanut – ei vaikuttanut (ainakaan vielä) näytekunnissa**
- **Onko mallin tavoitteet toteutettavissa ja tarpeeksi tarkkoja?**

Koululaiskyselyä lasten ja nuorten kuulemisen tapana tulee kehittää

- **Kuulemisen periaatetta arvostettiin, Koululaiskyselyä käytettiin usein**
 - Lapset ja nuoret tietävät mitä itse haluavat
- **Haasteena**
 - Hidas toiveiden toteutuminen
 - Kuntien vaihtelevat vastuut: tiedonkulun haasteiden takia vastaamatta jättäminen
 - Kerättävän tiedon yksipuolisuus, tarve lisätiedolle ajaa omiin kyselyihin
 - Haastavaa kohdistaa oppilaille sopivaksi laajan ikähaarukan takia (1–9 luokka)
 - Yhtenäiskoulujen yhteinen tieto
 - Epäselvää, tulisiko valita harrastukset joissa jo on, vai ne joita toivoo

Sitten meillähän on sillä tavoin, että me tehdään oma harrastekysely, että me saadaan enemmän ja tarkemmin täsmätietoa. Siinä [toimintaan lähtemisessä] varmasti auttaa se meidän oma kysely, kun se on vasta myöhemmin. Siinä kysytään esimerkiksi sitä, onko aiempaa harrastusta, sitä harrastamisen tilannetta.
(Koordinaattori)

Mallin toiminnasta tarvitaan valtakunnallisella tasolla tilasto- ja seurantatietoa

- **Harrastajien tai harrastamattomien määrää ei tiedetä**
- **Mallin toimivuutta ei voida mitata käyttäjämäärissä**
- **Tietojen keräämiseksi tehdään kunnissa toisista tietämättä samankaltaisia selvityksiä ja kyselyitä**
- **Tietoa kerätään eri tavalla ja eri määriä, jolloin kunnissa ei tiedetä esim. harrastuksen löytäneiden määrää**

Mallin tarjoamaa yhdenvertaista harrastamisen mahdollisuutta tulee korostaa ja vahvistaa

- **Koulukuljetukset**

- Hyödynnetään olemassa olevia kuljetuksia, kotiin kulkeminen kuitenkin usein huoltajan vastuulla
- Kuljetuksien tarve koettiin erilaiseksi: tasa-arvoista, että kaikki koulun ympäristössä - toisaalta toiveiden mukaiseen harrastukseen kuljettaminen koettiin reiluksi

- **Maksuttomalle toiminnalle kysyntää, sen huomioivat jo pienet lapset**

- Havainto: Mallin harrastuksissa maksulliseen harrastukseen verrattuna monipuolisempi joukko osallistujia

Meillä hyödynnetään olemassa olevia koulukyydityksiä. Harrastukseen osallistuva menee sitten seuraavalla mahdollisella kyydillä. -- Kuljetuskysymys kyllä hyvin keskiössä melko lailla kaikkialla. Mä en kyllä tiedä, että miksi, silloin kun pilottivaiheessa oli nämä kaksi koulua, niin sitä väännettiin ja kokoustettiin ja pohdittiin kaikkien vastuiden ja vakuutusten ja kaikkien näkökulmasta, että tämä on hirvittävän kallista ja mahdotonta. Mut ei tässä oo ollu mitään. Lautakunnassa käytettiin pykälä ja se teki päätöksen, että kerhoista lapset pääsevät koulukuljetuksilla kotiin. (Koordinaattorit)

Kiitos mahtavasta mahdollisuudesta myös näin vähävaraisessa perheessä siihen että lapsi pääsee kattavasti harrastamaan. (Huoltaja)

Ja jos ei vaikka pääsee niin siit ei tarvii ollenkaan maksaa tai silleen. Kun niinku jos on joku [maksullinen] harrastus niin silti siitä maksetaan siitä kerrasta vaikka ei siellä oo ollut. (Alakoulun oppilas)

Toiminnan järjestämiseen tarvitaan toimintaympäristön huomioon ottavia poikkeuksia. Lajikokeilut ja lyhyemmät harrastuskaudet tulee mahdollistaa osaksi mallin toimintaa

- **Toimintaa ei ole aina mahdollista järjestää käytännössä mallin asettamissa rajoissa**
- **Toiveita esim. laskettelusta pitäisi pystyä toteuttamaan laskettelukauden ajan**
 - Monilajikerhot eivät kaikkien mieleen
- **Laajemmat kellonajat ja mahdollisuus kuljettaa kauemmas**
- **Valvotun etäharrastuksen mahdollisuus yksi keino vastata haasteisiin?**

Yhtenäisen ilmoittautumisjärjestelmän tarve tulee kartoittaa

- Ilmoittautumisjärjestelmä pohditutti
- Järjestelmien käytössä haasteita: kielellisiä ongelmia, tietoteknisten valmiuksien puutetta, vaikeaselkoisia järjestelmiä... Ilmoittautumiseen tarvitaan usein apua
- Koko kunnan yhtenäisen ilmoittautumisjärjestelmän käyttö voi olla osalle ylimääräistä työtä - toisille paras ratkaisu

Reilu 20 huoltajaa otti yhteyttä, kun ilmoittautuminen ei syystä tai toisesta onnistunut, joten [koordinaattori] hoiti ilmoittautumiset. (Kunnan edustajat)

Itse ammattimaisena toimijana hyvät toimintatavat siinä [ilmoittautumisessa ja tietosuojassa], mutta mieltii pienempiä toimijoita. [Kunnan] oman sivuston kautta on ilmeisesti [ilmoittautumisjärjestelmä] käytössä, mikä on hyvä. Heillä oma ilmoittautuminen. Jos kaikki liittyisivät [ilmoittautumisjärjestelmään], teettäisi heille lisätyötä jo toimivasta järjestelmästä pois siirryttäessä. Toisaalta voisi helpottaa joitain. (Harrastuksen järjestäjä)

Harrastamisen Suomen mallia tulee toteuttaa ja kehittää pitkällä aikajänteellä

- **Jatkuvuus huolestuttaa**
- **Niin ohjaajien saatavuuteen, palkkaukseen kuin tuntien määrään liittyvät kysymykset kytkeytyivät usein mallin jatkuvuuteen ja avustuskauden lyhyyteen**
- **Toiveita pidemmästä avustuskaudesta**
- **Osa kunnista pystyy antamaan suuremman omarahoituksen**

Kiitos kuuluu sinne sivistysjohtajalle, joka siinä vaiheessa kun me saatiin viime keväänä päätös siitä, että mikä se meidän avustussumma on, niin se pieneni niin merkittävästi, että kun me oltiin onnistuttu saamaan 1000–1100 lasta mukaan kerhotoimintaan, niin sillä avustuksella mitä me saatiin, me oltaisiin onnistuttu tarjoamaan sitä vajaalle kuudelle sataa eli sieltä olisi puolet jäänyt paikoista pois, niin tässä kohtaa kunnassa tehtiin päätös siitä, että tuhannelle lapselle turvataan se kerhopaikka ja siihen on silloin kunta laittanut sitä omaa rahaa. (Koordinaattori)

Se miksi se toimii näitten järjestöjen kanssa, niin on se, että kun me saadaan tämä mahdollisimman vakuuttavaksi, turvatuksi se juttu, että hei te saatte myös ensi vuonna tätä rahaa, ja että tämä raha tulee kun te teette näin. Että se on heille turvattua lähteä siihen mukaan, uskaltaa riskeerata ja palkata jonkun töihin. (Kunnan koordinaattorit)

Pitkällä aikavälillä on syytä tarkastella mallin lainsäädännöllistä pohjaa

- Nuorisolain toivotaan turvaavan mallin jatkuvuutta

Tietynlainen huoli siitä, että koulupäivän sisällä ei saa järjestää toimintaa. Toiveena, ettei ainakaan haittaisi etsivää harrastustoimintaa, kun se on päivän sisällä. Pohdintana, että on paljon lapsia ja nuoria, jotka eivät muuten tähän pystyisi osallistumaan. (Koordinaattorit)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kiitos!

Lisätietoa arvioinnista:
<https://urly.fi/39sD>

